

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.

Kokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22,
Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane Din 1.—, Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda Din 1.—, V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 23.

Sobota 15. marca 1930.

Leto V.

Delavstvo je moralo spregovoriti!

Povedati tam, kjer je mesto! — Do-
čim se je meščansko časopisje zadr-
žalo pasivno, je delavstvo samo vo-
dilo boj za svoje socialne pravice.

»Gospodarski krogi« v Jugosla-
viji so mislili, da se da sedaj, ko ni-
mamo ustave in ne parlamenta za
hrbtom delavstva vtihotapiti v za-
konodajo tako socialno, kakor de-
lavskovarstveno, kar najbolj reakci-
jonearne določbe in potisniti kolo ča-
sa za sto let nazaj. Tako so mislili.
Odklanjali so tudi vsakršna pogaja-
nja, češ, da delavstvo ni kvalificira-
no za pogajanja. Še se spominjamo,
kako so na zagrebški anketi odkloni-
li vsakršen razgovor o ureditvi de-
lovnega časa, kako so se pozneje iz-
ogibali vsem prilikam, kjer bi morali
povedati, kaj pravzaprav hočejo gle-
de delavske zakonodaje. Nikjer niso
objavili svojih famoznih zahtev, da
ne bi nastal odpor med delavstvom
in da ne bi se kultivirani gospodarji
in znanstveniki z narodnogospodar-
sko in socialnopolitično izobrazbo
zgražali nad njihovimi namerami.
Opazili smo celo, da so nekateri di-
letanti o teh stvarih pisali in trdili,
kako silno trpi in hira gospodarstvo
pod socialnimi bremenami in delav-
skim varstvom. Tako so ustvarjali
gospodarski krogi in »strokovnjaki
diletanti« v državi razpoloženje za
reakcijo na podlagi napačnih pre-
mis, ki so jih eklatantno ovrgle, če
že ne pamet, pa vsaj sijajne bilance
bančnega in industrijskega kapitala.

Delavstvo je vse to slutilo in uvi-
delo, da se mora tudi samo ganiti.
Sklicevalo je shode, preresetavalo s
trudom zbrane podatke o tem, kaj
gospodarski krogi zahtevajo; vršile
so se konference, sklepale so se re-
solucije in poslale na pristojno me-
sto. Po vsej državi je šla ta opravi-
čena akcija, ki je imela namen poka-
zati v prvi vrsti javnosti, občinam in
interesentom, kakšen atentat pri-
pravljajo tajno neki elementi na našo
razmeroma napredno delavsko za-
konodajo. Tu bi bila vsaka zamuda
greh nad nami in nad bodočim ro-
dom.

Vsega tega so se delavske orga-
nizacije zavedale in niso smele opu-
stiti nobene prilike, kjer poudarijo
svoje zahteve in protestirajo proti
zahrbtnim načrtom. Organizacije in
delavske zbornice so do sedaj izvršile
svojo dolžnost in svojo zakonito pra-
vico.

Nanesla je pa še nova prilika, da
delavstvo poudari svoje stališče. V
Jugoslavijo je prišel direktor medna-
rodne urada dela, da se informira
o stanju delavskovarstvenih vpra-
šanj. Thomas je prišel v državo urad-
no, torej je bila njegova naloga, da se
zglasijo pri predstavnikih oblasti.
Oglasil se je pa obenem tudi pri de-
lavskih organizacijah in pri deloda-
jalskih, da je dobil jasno sliko o obo-
jestranskih zahtevah. Priobčili smo
že njegove izjave, iz katerih je raz-
vidno, da se sam smatra kot propa-
gandista za izvajanje najpopolnejše
delavske zakonodaje, ker ima med-
narodni urad dela tudi ta namen in
ker so se države s tem, da so pristopile
uradu, obvezale, da to store.

Ob tej priliki so delavske zbor-
nice in strokovne organizacije iz vse
države priredile v Beogradu velikan-
sko manifestacijo za svoje pravice
ter sprejele pomembno resolucijo, v
kateri so sumarično navedle svoje
zahteve. Naravno je, da mora konfe-
renca tak sklep predložiti pristojnim

Nova doba na Balkanu?

Solidaren nastop proti motitvam miru.

Makedonstvujušči so že 1. marca,
torej takoj po sklepu pirotskega do-
govora med Bolgarijo in Jugoslavijo,
obljubili nove atentate. Tudi v pre-
iskavi se je dokazalo, da so atentat
zakrivali Macedonci. Razen v Pirotu
so se izvršili atentati v Krivi Palanki
in Strumici.

Nad atentati se zgraža brez izje-
me tudi v inozemsko časopisje. In
kakor se čuje iz sofijskih vladnih
krogov, se je tudi bolgarska vlada
odločila, da napravi konec vznemir-
ljivemu početju. Doslej je bila bol-
garska vlada pasivna, ker tudi sama
v sebi ni homogena. Toda, če hoče
čuvati svoj prestiž in če ima voljo,
upostaviti mir in red na Balkanu, se
mora odločiti za energičen nastop
proti kršitvi miru in provociranju.

Morda se je Macedoncem zgodila
krivica, morda tudi Macedonci (vo-
ditelji) preveč čutijo nacionalno, če
smemo tako reči, ker so podeljeni na
več državnih teritorijev. Toda kljub
temu je vendar potrebno, da se sto-

letno ognjišče vojnih požarov pogasi
in da zavlada mir in miren razvoj na
Balkanu. Verzajlska mirovna pogod-
ba in dodatne pogodbe res niso ure-
dile najboljših in najpravičnejših raz-
mer, zlasti ne za male narode in ple-
mena; toda predvsem je potreben
mir, predvsem razorožitev, potem pa
svoboden razvoj.

Ne glede na vse to pa se je treba
stalno zavedati, da leži rešitev vseh
spornih vprašanj med Bolgarijo in
Jugoslavijo, v kateri okvir spada
tudi »macedonsko vprašanje«, le v
prijateljskem zblizanju obeh držav
in v končnem združenju vseh Južo-
slovanov, v smislu znane tivolske re-
solucije. Vsaka akcija, ki poostruje
nasprotstva med Jugoslavijo in Bol-
garijo, oziroma med posameznimi
plemeni, samo nepotrebno otežkoča
pot do uresničenja končnega cilja.

Če Bolgarija v pogledu miru na
Balkanu ne bo hotela ali mogla na-
praviti reda, bo očitvidno v zadevi
posredovalo Društvo narodov.

Youngov načrt v nemškem parlamentu sprejet.

Zaupnica vladi.

V drugem čitanju načrt sprejet.

Dne 11. t. m. se je vršilo drugo
čitanje zakonov o Youngovem načr-
tu. Zbornica je Youngov načrt spre-
jela (temeljni zakon) z 251 glasovi
proti 174. (Navzočih je bilo 490 po-
slancev, a jih je glasovalo samo 451.)
Večina znaša torej 77 glasov. —
Poljsko-nemški likvidacijski do-
govor pa je dobil le 17 glasov ve-
čine. (25 poslancev bavarske ljud-
ske stranke ni glasovalo.)

Načrt sprejet tudi v tretjem čitanju
s 75 glasovi večine.

Youngov načrt je bil dne 12. t. m.
sprejet v nemškem državnem zboru
v tretjem čitanju z 270 glasovi proti
192 glasovom. Tudi dogovor s Polj-
sko je bil sprejet z 29 glasovi večine.

Borba za sprejem Youngovega
načrta je bila ljuta, ker je zlasti
nemška ljudska stranka sprejemu
nasprotovala. Proti tozadavnim za-
konom so imeli tudi centrumaši ne-
kaj pomislekov. Predsednik republi-
ke Hindenburg pa je izjavil, da mo-
ra načrt sprejeti parlament ali ple-
biscit, sicer ga odstopi, kakor da
bi sam brez naroda sankcioniral ta-
ko dalekosežne zakone.

korporacijam in pristojnim oblastem.
Ker je bil že Thomas v Beogradu in
je posetil merodajne ministre in ob-
lasti, je tudi celokupno zastopstvo
delavstva po deputaciji predložilo
svoje zahteve pristojnim ministrom
in jih podrobno objasnilo. Deputacija
je s tem predložila delavske zahteve
na onem mestu, kamor spadajo, kjer
se revizija delavske zakonodaje vrši.
To je bila dolžnost beograjske delav-
ske konference, tembolj dolžnost,
ker so delodajalski krogi predložili
tudi tja svoje zahteve, ki jih nismo
poznali.

Prav in pošteno, iskreno je nasto-
pila v tem primeru delavska depu-
tacija, ko je direktno pri vladi inter-
venirala in s tem dala moralno oporo
delavskim opravičnim zahtevam.

Tu ne more biti govora o dema-
gogiji, o klečeplastvu. Če so delav-

Nedvomno je bilo, da bi vlada,
če ne bi bil Youngov načrt sprejet,
parlament razpustila in izvedla nove
volitve, ki bi meščanskim strankam
utegnile prinesiti znaten udarec. Za-
to se je večina zbornice pridružila
kanclerju Müllerju, ki je rekel, da
noben strokovnjak ne more danes
presojati posledic teh zakonov, da
pa mora Nemčija s tem, da jih odo-
bri, pokazati iskreno voljo, da hoče
izpolniti težke prevzete naloge.

Komunisti so na tej seji predla-
gali še posebej nezaupnico vladi.
Nezaupnica pa je bila odklonjena z
277 glasovi; za nezaupnico je glosa-
valo 169 poslancev.

Za neodvisnost Indije

Gandhijev apel.

Z ozirom, da je bil prvi Gandhi-
jev sotrudnik pri delu za indijsko ne-
odvisnost aretiran, je Gandhi izdal
apel na vse Indijce, da naj v znak
protesta prenehajo z delom v celi dr-
žavi. Pozvani so predvsem trgovci,
da naj svoje trgovine zapro, kar se
je baje z malimi izjemami že zgodilo.

ske zahteve pravične, utemeljene,
potem je sme in mora delavstvo po-
vedati na kateremkoli pristojnem
mestu.

Najpristojnejše mesto pa je tam,
kjer se stekajo tudi predlogi nasprot-
nikov in se kuje usoda zakonodaje.

S to velevažno akcijo, ki se je vr-
šila nad dva meseca, je delavstvo
razblinilo marsikateri predsodek na-
sprotnikov v nič. Ta akcija se je vr-
šila ob popolni zavesti in vednosti
delavstva, za kaj gre; z njo je odbit
vsak napad nasprotnikov, vsa pasiv-
na rezistenca meščanskega časopisja,
ki je k vprašanju previdno molčalo,
dočim je delavstvo samo vodilo bor-
bo iz nujne potrebe.

To v album onim listom, ki so tr-
dili, da je delavska akcija za delav-
sko zakonodajo — demagogija.

Razpust beograjskega občinskega sveta.

Posledice tiskovnega procesa beo-
grajskih občinskih funkcionarjev
proti bivšemu podžupanu.

V Beogradu se je raznesla vest,
da bo beograjski občinski svet v naj-
krajšem času razpuščen, razpust da
je v zvezi z znanim tiskovnim pro-
cesom beograjskega župana inž.
Savčiča proti bivšemu podžupanu
beograjske občine dr. Jovanoviću,
radi težkih očitkov, ki jih je le-ta
napetil zoper novo beograjsko ob-
činsko upravo v beograjskih listih,
v katerem pa je bil dr. Jovanović
oproščen.

Nekateri listi so v četrtek zvečer
poročali, da bo za beograjskega žu-
pana imenovan dr. Živko Topalović,
glavni tajnik Delavskih zbornic. —
Mi doslej še nismo dobili nikakega
obvestila iz Beograda, da je vest, ki
so jo razširili meščanski listi, resnič-
na. Zdi se nam po vsej priliki tudi
zelo malo verjetna.

Pred razpustom angleške zbornice?

Macdonald za razpust.

Solidaren nastop meščanskih strank
proti rudarskemu zakonu.

Angleški liberalci in konservativ-
ci so porabili glasovanje o rudar-
skem zakonu, da so demonstrirali
proti taktiki angleške delavske vla-
de na londonski razorožitveni kon-
ferenci. Glasovali so proti predlo-
gom vlade in je res ostala vlada za
osem glasov v manjšini. Delavska
vlada prvotno ni nameravala izvajati
konsekvenc, končno pa se je odloči-
la, zahtevati razčiščenje tega raz-
merja, ker v taki negotovosti ni mo-
goče delati. Vlada bo eventualno za-
htevala spricho spletke splošno zaup-
nico v zbornici ali pa bo razpustila
parlament. Dokler se položaj ne raz-
čisti, vlada ne bo stavila važejših
predlogov.

Fašizem sloni na bajonetih.

Italija povišuje vojni proračun.

Fašistični parlament razpravlja o
vojnem proračunu. Razprava se vrši
o povišanju vojnih izdatkov, pri čem-
ur se poslužujejo fašisti starih fraz,
da je namreč Italija miroljubna, da
pa vendar mora biti pripravljena za
vsak slučaj, češ, Francija svoje meje
napram Italiji utrjuje, kar naj pome-
ni, da ima ista napram Italiji ofen-
zivne namene! Da to ne drži, je jas-
no — toda fašizem mora svoje živ-
ljenje umetno podaljšati — z oboro-
ževanjem ter s stalno pripravljenostjo
za vojno.

Francoski parlament je uporen.

Tardieujeva vlada v zadregi.

Francoska zbornica se brani odo-
briti kredite za nova ministrstva in
podtajništva. Sedanja vlada ima 18
ministrov in 15 podtajnikov, to je,
33 ministrov. Zbornica pa pravi, da
je čezinčez zadosti, če jih je 25 vseh
skupaj. Vlada je pač morala povečati
število ministrstev in podtajništva,
ker bi sicer iz raznih političnih drob-
cev ne bila mogla sestaviti parla-
mentarne večine. — Tardieu utegne
po sprejemu proračuna sam demisi-
jonirati.

Kaj bo z razorožit- vijo?

Macdonald upa na uspeh londonske konference.

V nedeljo je govoril Macdonald v Čequersu po radiu o londonski razorožitveni konferenci. Govoril je zlasti za ameriško javnost. Konferenca se je po nepričakovanih dogodkih zavlekla, toda med tem so delali strokovnjaki. Na konferenci še ni bilo doslej nobene bistvene nevarnosti, da ne bi moglo priti do sporazuma. Tudi angleška vlada se ni nikdar bala, da bi konferenca ne uspela. Strokovnjaki sporazuma ne bodo ovirali. Odločevali bodo državniki, ki vsi žele sporazuma. Če čitate o težkočah na konferenci, vedite, da nismo obupali, pač pa iščemo izhoda v težkih vprašanjih. Prej ne nhamo, dokler popolnoma ne izčrpamo svojega potrpljenja. Angleška in ameriška delegacija bosta storili vse, da se med vsemi državami sklene sporazum in omeji oboroževanje in tekmovanje narodov v tem oziru.

Padec valute pospešuje protimonarhistično razpoloženje v Španiji.

Vlada zavlačuje volitve in skuša podaljšati diktaturo.

Glasm najnovejših vesti, je španska valuta pričela padati, kot pred nekoliko tedni, ko je bil še diktator Primo de Rivera na krmilu in kar je dalo tudi povod za njegov nagli odstop. Sedanja vlada ima še vedno diktatorski značaj in se ne more odločiti, kaj bi naj pravzaprav ukrenila. Ljudstvo viharno zahteva na eni strani razpis volitev, na drugi pa tudi takojšnjo spremembo oblike vladavine. Ni več dvoma, da bodo volitve prinesle republikansko večino, zato pa vlada zavlačuje z razpisom volitev, in kot poročajo, bi kralj Alfonz XIII. rad še podaljšal, oz. ponovil diktaturo. Gospodarski krah, ki grozi Španiji, pa je po svojem značaju za monarhijo še bolj opasen kot republikansko gibanje samo. Trgovci baje dajejo svoje blago samo za tujo zdravo valuto.

Zbližanje med Nemčijo in Jugoslavijo

je Živojin Balugdžić eden najresnejših. Njegovo posredovanje ublažuje razmere. Sedaj je poslanik v Berlinu. Prve dni aprila bo obiskal srednjeevropski institut v Draždanih, kjer bo razpravljal o tesnejšem kulturnem in gospodarskem sodelovanju med Nemčijo in Jugoslavijo.

Gospodarski polom fašizma v Italiji.

Neštevilni polomi in bankrotne železnice. Deficit železnic narasel v šestih letih za 3855 milijonov lir.

Italijanski fašizem se silno trudi, da bi svetu dokazal potrebo svoje eksistence ter da bi razširil svoj sistem če le mogoče, na vse ostale države. Priznajmo, da ima fašizem precej oboževalcev v kapitalističnem svetu in to predvsem tam, kjer je proletarijat močan, n. pr. v Avstriji in Nemčiji. Zato se v teh deželah poskuša z ustanavljanjem podobnih organizacij, katerim bi se, ko bi iste enkrat postale dovolj močne, postavil na čelo kak Mussolini kot diktator. — Delavstvo se dandanes ne da več brezmejno izkoriščati, ker se lahko organizirano brani. Zato je namen fašizma, delavske organizacije razbiti ali jih vsaj oslabil. V Italiji se mu je to posrečilo in zato so fašisti ponosni na svoj »uspeh« in čisto se čujejo vzdihljaji tujih kapitalistov: »Oh, ko bi tudi mi imeli kakega Mussolinija...«

Da bi se tedaj videlo, kako v resnici izgleda italijansko narodno gospodarstvo danes po šestletnem neoviranem fašističnem gospodarstvu, je avstrijski socialistični poslanec, nam dobro poznani dr. Ellenbogen, prinesel v reviji »Arbeit und Wirtschaft« statistiko, iz katere je jasno razvidno, da pomeni fašizem uničenje vsega gospodarstva in da isti reže obenem tudi globoko v kapitalistično meso. Radi pomanjkanja prostora ne moremo omenjene statistike v celoti prinesiti, vendar pa se bo tudi iz navedenega videlo »gospodarske uspehe« fašizma. V Italiji je demokracija odpravljena in strokovne organizacije so se pretvorile v nekako uradno obliko ter tvorijo samo nekakšno navidezno združenje, ki je brez pomena ter moči. Odkar fašizem postaja, so gospodarski polomi na dnevnem redu in to v vseh panogah. Ti polomi so že prekoračili število 50.000 in so vedno gostejši. Navajamo samo nekatere svetovno znane tvrdke, ki so zginile s površja in katerih pasive gredo v težke milijone. Tako n. pr. je šla v konkurs slavna tvornica avtomobilov »Itala« z 21 milijoni lir; stara ter ugledna tvrdka M. Nicolini v Firenzi z 15 mil.; 60 let stara tvrdka A. Manfredi v Reggio di Emilija je ponudila 25 odstotno poravnavo; v isti pokrajini

so propadle tvrdke Castellani, tvornica čevljev ter Munarmi tkalnice; hotel »San Marco« di Reggio v Carrari, nadalje tvrdke Pesani, Salvini Gino, Cuckiari Catteri, Cilla in druge z skupno izgubo 112 milijonov lir; nadalje več velikih bank v Turinu: Bonipelli, Artelli, mobilna banka in Societa Ambrosio. Tudi »Zveza kmetijskih zadrug« v Cremoni je skrahirala. Italo-bitška banka z 75 milijoni kapitala, ne more izplačati nobenih dividend več istotako narodna tvorniška družba za izdelavo platna v Milanu z 150 milijoni kapitala. Hotelska delniška družba v Južnem Tirolskem je pasivna za preko milijon lir. Tudi brodersko podjetje Bratje Cosulich v Trstu je prišlo v težkoče, kakor tudi »Navigazione libera Triestina«, ki izkazuje 15.7 milijonov primanjkljaja itd. Splošna gospodarska kriza, ki danes vlada v Evropi, ni samo vzrok tem številnim gospodarskim potresom. Glasm statistike, ki jo objavlja Zveza narodov v Ženevi o gospodarskih polomih v raznih evropskih državah, je razvidno, da je bilo v mesecu septembru lanskega leta gospodarskih polomov in sicer: v Nemčiji 657, v Franciji 420, v Angliji 272 in v Italiji 1023.

Posledica teh 13.000 letnih bankrotov v Italiji se jasno zrcali v dohodkih italijanskih državnih železnic, katerih skupni deficit od l. 1922 do 1928 znaša silno vsoto od 3855 milijonov lir ali v našem denarju okrog 11.5 milijard Din. Več železnic je moralo s prometom sploh prenehati, med temi tudi proga Trst—Parenzo. Slabo gospodarstvo priznava celo javni italijanski faktorji. V veliki gospodarski krizi se ne nahajajo samo nekatere gospodarske panoge, marveč vse.

Tudi proizvodnja ladjedelnic je padla od l. 1926 od 200.000 ton na 70.000. Izvoz kmetijskih pridelkov je silno padel, a največjo katastrofo pa je doživel eksport olja, ki je od l. 1923 padel od 297 milijonov stotov na 17 milijonov. Da so tudi delavske mezde padle, ni treba niti omenjati.

Tak je tedaj rezultat fašističnega sistema. Kdo bi naj se tedaj še naveduševal za fašizem?

Beg rudarjev v tujino.

Praznovanje v premogovnih revirjih TPD kar po dva dni na teden.

Že zadnjič smo poročali o praznovanju šiltov in delni redukciji rudarjev pri Trboveljski premogokopni družbi vsled pomanjkanja premogovnih naročil.

Stanje se je v zadnjem času poslabšalo tako, da se sedaj praznuje-

ta kar po dva dni skupaj in tudi ni nobenih izgledov, da se bo položaj v doglednem času izboljšal. Naravno je, da je to povzročilo silno razburjenje med rudarji, ker je težko rudarju preživljati sebe in družino z 18 šilti mesečno.

Zato pa ni nič čudnega, da se v revirjih zopet začneja pojačeno gibanja za izselitev v tujino. Ko so rudarji zvedeli, da je »birmovc« za Holandsko v Celju, so romali k njemu kar v procesijah. Ali ta je bil strog. Vzel je samo prvovrstno blago in še tisti, ki so bili sprejeti, so morali razumeti nemško. Kako malo sposobni so kostenjaki slovenskih rudarjev, oz. kako izmozgani so od težkega dela, je razvidno iz tega, da so prvi dan pregleda od 153 rudarjev obdržali samo 4.

Sedaj je prišla zopet Francija na vrsto, kjer niso toliko izbirčni. Zakaj dan na dan prihajajo nove trume rudarjev na občine, borze dela in strokovne organizacije povpraševati in odjavljati se.

Tako odteka naša srčna kri v tujino, kjer bo zopet plodila njive inozemskega kapitala.

»Z mojim zaslužkom ne morem več živeti, brez dela pa moram poginiti!« je deviza nesrečnikov. — Domovina brez meje!

Stara in nova beograjska občinska uprava.

Nova beograjska občinska uprava očita stari občinski upravi, da je zapustila nered. — Kritika delovanja javnih funkcionarjev dovoljena. — Bivšega podžupana, je v boju proti sedanjemu občinski upravi, podprl tudi bivši župan, sedanj minister dr. Kosta Kumanudi.

Po razpustu parlamenta in suspenziji Vidovdanske ustave so — kakor drugod — tudi v Beogradu izmenjali občinsko upravo.

Prejšnji župan dr. Kumanudi je postal v januarski vladi minister in opravlja te posle še danes. Nova občinska uprava, ki jo vodi župan inž. Savčić, pa je po svojih predstavnikih trdila, da je pustila stara občinska uprava občino v velikem neredu. Naštevajo so razne nerednosti. Zoper te očitke je nastopil podžupan stare občinske uprave dr. Kosta Jovanović in v seriji člankov pobijal trditve januarske občinske uprave.

Radi teh člankov je bil dr. Kosta Jovanović obtožen, na razpravi, ki je trajala več dni, pa oproščen.

S te razprave moramo pribiti par dejstev.

Predvsem eno: Jovanovičevi zagovorniki so trdili, da je tudi sedaj v teh razmerah dopustno kritizirati in grajati javno delovanje in poslovanje javnih funkcionarjev. Četudi imenovani, so javnosti za svoja dejanja odgovorni in javnost, kakor tudi posameznik ima pravico, da ožigosa njihovo delovanje, če smatra, da je to delovanje kvarno javnim interesom. (To naziranje potrjuje tudi dejstvo, da je beograjska cenzurna oblast pustila objaviti vse Jovanovičeva članka, v katerih mrgoli najtežjih očitkov

Aleksander Neverov:

Taškent — kruha bogato mesto.

(Ruska povest iz dni velike lakote. Prevedel I. V.) 36

A umrl mi je. Rad bi ostal z vami. — Mi pojdemo peš. Tukaj ni mogoče vstopiti.

— No, kaj za to! Ne bojim se tega, prijatelji, samo da mi noge vzdrže. Po sedemdeset vrst sem nekoč prehodil, ne da bi počival.

Babi z dekletom sta s strahom gledali v široko, strašno stepto. Bali sta se poti, toda pustiti svoje, je tudi strašno. Stali sta pokorno, veli, s stisnjenimi prsi radi tesno privezanih vreč. Sidor, bos mužik, je mehko cmoknil z ustnicami:

— Gremo ali ne gremo?
— Gremo — se je odzval Jermolaj. — A ti, ded, kako?

— Pojdem tudi jaz. Kam se pa naj drugače denem?

— Boš zmogel?

— Morda bom, bog daj...

Šli so — majhna, zapuščena čreda. Trofim je odločno pogledal Miška...

— Ti hočejo peš. Se ne bojiš?

— A ti?

— Jaz grem.

— Tudi jaz grem...

— Boš zmogel štirideset vrst? Miško si popravi trebuh.

— Zmogel bi sedaj še več vrst...

Visoki, zgrbančeni Pjotra z razparano kapo je stopil naprej, a se za minuto ustavil. Pogledal

je zamišljeno na cerkveni stolp postaje, na katerem je bil rumeni, od solnca obsevani križ, in peljal je mahajoč z dvignjeno palico ostale ob svetlih, blestečih tračnicah v sinjo, vabečo stepto, za katero so se videli sinji vrhovi gor — spremljalo jih je tanko petje brzojavnih žic in velo, neveselo zvonjenje večernih zvonov.

Miška in Trofim sta šla za njimi kakor jag-njeti. Nista spraševala, ali ju vzamejo mužiki s seboj. Saj se še celo sama nista prav dogovorila... Treba je bilo iti v Taškent, v siti kraj, ki rodi kruh in ki se je skrival za daljnimi griči. Na postaji ni bilo mogoče stopiti v vlak. Spodili so ju s strehe. Šla sta, ne da bi razmišljala, peš z majhnimi, bodrimi koraki, ne boječ se ničesar. Vedno se jima je dozdevalo, da se mužiki ozro in poreko:

— Kam?
In tedaj odgovorita:
— V Taškent!

Mužiki so se sicer ozirali, vendar nikdo ni vpraševal, kam gresta dečka. Nikdo se ni brigal za njiju. Vojak je šepal, široko stopal z leseno nogo in glasno pripovedoval:

— Voda, veste, je v Taškentu zelo mrzla in čista, da se vidi v nji vse, kakor v zrcalu... Jagode rasto, da se ne zlažem, cele desetine*). Gremo, na primer, ves dan... in povsod so sami sadonosniki, sadonosniki, sadonosniki... Povsod so izbe brez streh, in povsod so izkopani jarčki za vodo...

— A kruh, koliko stane?

*) Desetina = oral.

— Kruh je poceni. Ako delaš pri Sartu štiri-najst dni, zaslužiš lahko dvajset pudov in še hrano...

Starec, dekletce, babi, trije mužiki in Miška s Trofimom so gledali, ohrabreni po veselem glasu hromelega vojaka, na sinje vrhunce gor zaupljivo in korakali v nerednem, raztegnjenem trikotu vedno naprej k mrzli in prozorni vodi, h kruhu, srca razburjajočemu, k zelenim, nepreglednim sadonosnikom...

28.

Široko se razprostira daljna v rdečo solnčno svetlobo potopljenega stepta z redkimi griči. Samotno krožijo stepni orli nad mrtvimi, s soljo posutimi ležišči in zopet sedajo na starodavne grobove stepnih knezov kakor zvesti stražarji s črnimi, odrevenelimi glavami. Ogromni, nedotaknjeni repejniki*) se raztezajo ob grobovih kakor verige, se vzpenjajo na griče, vzbujajo nemir s svojo mrtvo samoto, s svojim večnim, nikdar vznemirjenim mirom. Solnce se je vzpelo na zenit, zopet se napolnilo k zatonu in popoldanske sence postajajo daljše.

Vojak z leseno nogo že ni več pripovedoval o hladni, prozorni vodi, temveč je z rdečimi, vnetimi očmi zlobno gledal na mrtva stepna prostranstva in govoril brezupno:

— Ne pridemo do postaje. Ne vzdržimo!...

Ženski in dekletce so skrivile izmučena usta, prijele druga drugo za roke in molče plakale, zmučene od strahu.

*) slaku podobna stepna rastlina.

proti sedanji imenovani občinski upravi. Op. ur.)

Pravilno je to. Javna morala zahteva, da so tudi imenovani od ljudske volje torej neodvisni javni funkcionarji javnosti odgovorni. — Nemogoče bi bilo, sicer misliti, da bi javnost morala molčati, če bi vedela, da tak javni funkcionar napačno ali pa celo nepošteno dela.

Ker je bil Jovanović oprostjen, je očitno tudi sodišče osvobodilo to stališče Jovanovićevih advokatov.

Druga zanimivost pa je ta-le: V tem procesu je igral važno vlogo tudi minister dr. Kosta Kumanudi.

Naravno. Vsaj je dr. Kosta Jovanović dejansko branil to njegovo županovanje, ki so ga v januarju zamenja-

li s Savčićem. Dr. Kosta Kumanudi je napisal celo dve pismi, ki so ju v zagovorih dobro uporabili Jovanovićevi advokati. Iz vsega se je moglo videti, da je bil v boju proti sedanjemu beograjskemu županu soudeležen tudi sedanji minister dr. Kumanudi.

Tretja zanimivost pa je, da je Savčić izrazilo poslovni človek. — Eden zagovornikov je naštel celo vrsto podjetij, bank itd., kjer je Savčić bodisi predsednik, bodisi upravni svetnik. Štirinajst takih »služb in službic« upravlja sedanji župan inž. Savčić.

Včasih se je javnost borila proti takemu vezanju javnih funkcij s poslovnimi mesti.

Krvava internacionala

ali mednarodne zveze oboroževalne industrije. — Profit jim je bog in domovina. — Z orožjem, ki ga izdelujejo tovarnarji vojne industrije doma, prodajajo »sovražnikom«, ki s tem orožjem mesarijo vojake in prebivalce one dežele, kjer je bilo orožje izdelano. — Kaj se je godilo pred in med svetovno vojno za kulisami oboroževalne industrije.

Obtožba radi veleizdaje proti nemškima veleindustrijalcema Kruppu in Thyssenu, ki jo je dvignilo nemško državno pravdnštvo na podlagi podatkov v Lehman-Russbildt-ovi knjigi »Krvava internacionala«, je vzbudilo po celem svetu veliko zanimanje in tudi zadoščenje. To, kar se je samo domnevalo, se je izkazalo kot bridka resnica, kajti avtor omenjene knjige, namerava v tem procesu z autentičnimi dokazali in uradnimi dokumenti doprinesiti dokaz resnice za vse, kar je napisal. To pa so stvari, ob katerih se človeku lasje ježe in se nehote mora vprašati: je li vse to mogoče? So res na svetu take propalice, da na take načine izrabljajo lahkoverno človeštvo za svoj »business«? In je li mogoče, da jim še danes večina ljudi slepo veruje, ko jim slikajo nekake meglene domoljubne ideale, da bi še enkrat brez pomislekov sklonili svoj vrat pod nož?

Mogoče bo ravno ta proces markskomu odprl oči.

Česa pa obtožuje Lehman-Russbildt oba veleindustrijalca? Kruppov oče je bil že pred prvo francosko-nemško vojno imenovan oficirjem francoske častne legije, za »izredne zasluge«. Med avstrijsko-prusko vojno so grmeli njegovi topovi na obeh straneh, in mesarili tako avstrijske, kakor pruske vojake. Pred svetovno vojno je firma Krupp dobavljala topove 52 državam, s katerimi so se pobijali potem nemški in zavezniški vojaki. Pred vojno je štela nemška armada približno 6000 topov. Po končani vojni je pa morala Nemčija na povelje zaveznikov uničiti 54.887 topov in 28.469 metalcev min, kompletnih, s cevmi. Nekoliko jih je bilo pa med vojno uničenih. Firma je iznašla posebne vrste oklopne plošče (Panzerplatten) za vojne ladje. Patent zanje je prodala tudi Ameriki, ki je te vrste plošče potem mnogo cenejše izvažala, kakor jih je Krupp zaračunaval lastni državi. Krupp je bil v zvezi z inozemskimi orožnimi industrijami, kakor: Armstrong, Withworth & Co. in Vickers v Angliji (pri slednji so figurirali kot delničarji 4 vojvode in markiji, 50 grofov in baronov, 20 plemičev, 3 parlamentarci, 21 oficirjev in 6 žurnalistov), Creuzot, Ancieric Hanécourt in Châtillon Commantry v Franciji, tovarno Putilov v Rusiji in Nobelom na Švedskem. Vsa ta podjetja je do izbruha svetovne vojne kontroliral zloglasni Sir Basil Zacharoff. Med vojno je nemška industrija mesečno izvažala povprečno 150.000 ton jekla v inozemstvo, medtem ko je armadnemu poveljstvu trdila, da za potrebe nem-

ške armade ne more dobavljati več ko 15.000 ton. V Švici so bila ustanovljena posebna podjetja, ki so raz nemških produktov odstranjevala nemške etikete, in jih potem kot švicarsko blago izvažala naprej v Francijo in Italijo, brez nemškega nadzorstva, da se njeno blago ni uvažalo v Nemčijo. Enako se je izvažal železni material potom Švedske v Rusijo, dasi je čutila država silno pomanjkanje na železu. Nevarnost izstopa Holandije na strani antante je bila med vojno velika, kljub temu je firma Thyssen dobavljala Holandiji velike množine železnih infanterijskih ščitov po 68 mark za komad, medtem ko jih je lastni državi zaračunala po 117 mark. Nemški vojaki so na francoski fronti obviseli na bodeči žici, ki jo je dva meseca poprej tovarna žice in kabljev v Magdeburgu prodala v Švico, in angleško brodovje se je v boju z nemško floto posluževalo optičnih instrumentov, ki so bili potom Holandije dobavljeni od Zeiss-a v Jeni in Goerz-a v Auschützu.

Podobnih slučajev navaja Lehmann-Russbildt nešteto. Cel svet je prepreden s tajnimi dogovori in razdeljen v interesne sfere magnatov oboroževalne industrije. Tu ne poznajo nobenega domoljubja, nobene nacionalne časti. Denar je tu vse: bog in domovina. Mogoče bi kedo mislil, da so danes, v dobi mednarodnih dogovorov in »razorožitvenih konferenc«, te industrije izgubile svojo moč in svoj pomen? Kaj šel! Ob času razorožitvenih konferenc imajo tudi one svoje konference, na katerih onemogočijo vsako razorožitve. Vsi povojni oboroženi konflikti širom sveta padejo na njih rovaš. Kina bi se že davno pomirila, če bi ji ne dovažali vedno novih množin orožja in jo hujskali. Kajti jasno mnenje ustvarjati zna ta industrija izvrstno, saj je vse vplivnejše časopisje v njeni službi. Kadar kolonije ne bodo več mogle dovolj moralnih sredstev konzimirati, bo treba zanetiti nov požar v Evropi. Samo da gre »kšeft«. In ljudje tako radi verujejo.

Med nemško kemično industrijjo in francosko državo je bil leta 1923. (takrat ko so nemški in francoski nacionalisti najbolj besneli drug proti drugemu) sklenjen dogovor, po katerem bodo nemške firme ustanovljale in podpirale francosko kemično industrijo. V prihodnji vojski bo nemški narod poginjal od plinov, ki jih bo nemška industrija proizvajala Francozom. Iz navedenih razlogov pa tudi dvomimo, da bi Krupp in Thyssen prejela zaslužen kazen. Kajti ... T. M.

Doma in po svetu.

Beograd dobi novega čehoslovaškega poslanika. Češki listi javljajo, da bo novi čehoslovaški poslanik v Belgradu dr. Robert Flieder, doslej v Stockholmu. Dr. Flieder je najožji sodelavec zunanjega ministra dr. Beneša.

Ustanovitev društva za izvoz naših kmetijskih pridelkov. Minister Demetrovič je sklical dne 10. t. m. izvoznike kmetijskih pridelkov in zastopnikov združništva. Ustanovi se društvo za izvoz, in sicer bodo v upravi društva po štirje zastopniki vlade, združniški zvez in združništva. Prodajalo se bo blago v komisiji. Društvo bo imelo posebne ugodnosti pri transportu. Društvo bo imelo svoje zastopnike tudi v inozemstvu. Predvsem bo pa gradilo skupnas kladišča. Sedež društva bo v Belgradu.

Naša emigracija v lanskem letu. Izseljeniški komisariat v Zagrebu je zbral statistične podatke o izseljevanju iz naše države. Od 1. januarja do konca decembra 1929 je šlo iz naše države 18.189 izseljencev. V Argentino jih je šlo 6788, v Zedinjene države 4792, v Urugvaj 1168, v Kanado 4030, v Brazilijo 636, v Čile 279, v Avstralijo 205 itd. V evropske države je šlo lani 15.194 naših izseljencev, in sicer v Francijo 9064, v Belgijo 3349, v Nemčijo 1183, v Luksemburg 948, na Holandsko 546 itd.

Dva slovenska pilota ponesrečila. Dne 10. t. m. sta se dvignila v zrak z zrakoplovom narednik Fran Zalar in z njim gojenec podnarednik Ivan Kolarič na vežbališču Jasenica pri Mostarju. Letalo je plulo med železniško progo in reko Neretvo, ko se mu prelomi volan in letalo telebne iz višine par sto metrov na tla. Oba letalca sta se ubila in letalo razbilo.

Kongres zveze jugoslovanskih mest prične zborovati v Beogradu dne 27. t. m. Na dnevnem redu je tudi predlog o pristopu k zvezi vseslovanskih mest. Zdi se nam, da se je zveza nekoliko oddaljila od svojega prvotnega namena. Zveza je imela namen ščititi samoupravne pravice občin in vršiti po enotnih smernicah komunalno, zlasti komunalno-socialno in gospodarsko politiko. Sedaj pa sili zveza nekam v oblake in zunanje formalnosti.

Proračun ljubljanske občine za 1930 znaša okroglo 73.600.000 Din. Imovine ima mestna občina nad 300 milijonov dinarjev, dolga pa 139 milijonov.

Laške toplice je kupil Okrožni urad za zavarovanje delavcev v sporazumu s Središnjim uradom v Zagrebu in je kupno pogodbo ministarstvo za socialno politiko baje že potrdilo. Ta ukrep je vsekakor velike važnosti in ga pozdravljamo, ker bodo odslej tudi člani bolniških blagajin deležni zdravljenja z zdravilnimi vreli v lastnih zdraviliščih. Laške terme so daleč po svetu znane radi svoje radioaktivnosti in visoke temperature (39 stopinj), saj so jih nekadaj posečali najodličnejši gostje iz vse Evrope, celo iz Afrike in Indije, in so povprečno šteje po 2000 do 3000 gostov v sezoni. To je bilo še takrat, ko so bile te toplice na višku svoje slave, ko okrog zdraviliškega doma in peterih dependanc ni vlada zanemarijenost, ko so park krasila še stoletna drevesa in nasadi. Danes izgleda tam okrog žalostno. (Sedanji obsežni zdraviliški dom je bil pozidan nekako l. 1850—1858 in šteje z dependancami vred približno 120 tuiskih sob.) Toplice imajo lasten vodovod in lastno električno centralo že od tedaj, ko elektrike še v naših mestih nismo imeli. Ob bistri Savinji se je nahajalo rečno kopalnišče z velikim številom udobnih kabin. Žal, je bilo to kopalnišče večkrat žrtev velikih povodnj in ga sedaj ni več. Tudi del gozdnega parka ob Rečici je vzela rudniška železnica hudajamskega rudnika, za katero so morali odstraniti tudi vilo »Mlinski dvor« z zdraviliškim kletmi. Svoječasna lastnika, von Stein in Teodor Gunkel, sta vzdrževala velike konjske hleve z dirkači. A na konjskih dirkališčih in pri igralnih

kartah je bilo končno zapravljeno vse to razkošje, za obnovitev katerega se slučajni poznejši lastniki niso dosti brigali. Olepšave so razpdale in park se je izsekaval. Pametna misel je, da je končno Okrožni urad to kupil; pod smotrenim vodstvom bo zdravilišče zopet oživelo, na korist zavarovancem, pa tudi Laščanom, ki bodo zopet dobili za služka.

Znamenite besede osemdesetletnika T. G. Masaryka. V svoji poslanici je Masaryk poudaril, da je zlasti potrebno danes, da dobi tudi duhovščina vseh ver več splošne izobrazbe.

Kancler dr. Schober pojde v Pariz. Avstrijski kancler dr. Schober pojde dne 1. maja v Pariz. Od tam obišče potem London.

Desetletnica Kappovega puča v Nemčiji. V noči od 12. do 13. marca 1920 sta vkouakala v Berlin Kapp in general Lüllwitz ter uredila diktaturo. Na vladanje se pa moža nista razumela, in dasi je nemška vlada bežala najprej v Drazdane in potem v Stuttgart, sta vendar v enem tednu dogospodarila. Uradništvo jima je namreč odreklo in delavstvo je proglasilo in izvedlo splošno stavko. Od takrat nemška republika ni bila več v resni nevarnosti. V teh desetih letih so se pa republikanske stranke ojačile, dočim so takratne opozicijske stranke oslabele. Zaradi tega kljub kritični situaciji v razpravi o Youngovem načrtu, na padec republikanske vlade ni misliti.

Dr. Luther novi predsednik nemške državne banke. Odstopa dr. Schachta so veselili v Franciji in v Angliji. Njegov naslednik je postal dr. Luther. Predsednik državne banke bo vsekakor izvoljen sporazumno z državno vlado.

Primo de Rivera, bivši španski diktator, pojde v Nemčijo, kjer se bo zdravil za sladkorno boleznijo.

Z bobnanjem iščejo občinske funkcionarje. »Havas« poroča iz Madrida, da so na Španskem v neki pokrajini, vsi od oblasti imenovani župani, občinski notariji ter sodniki, odklonili pomujene funkcije. Sedaj hodijo bobnarji po vaseh in trgih in iščejo nove kandidate za gori omenjene funkcije z bobnanjem.

Turčija rabi denar. Turčiji posodi denar znani švedski Kruegerjev trust užigalic. Gre za 50 milijonov dolarjev. Država pa uvede užigalični monopol.

Sovjeti bodo kupovali živino. Sovjetska vlada je potrdila načrt, po katerem naj se stopnjema nakupuje živina v inozemstvu za domače gospodarstvo, zlasti za državna posestva. Načrt predvideva nakup 5 milijonov plemenske goveje živine, 6 milijonov pitanih volov in 7 milijonov glav drobnice.

Ruski kmetje beže iz Rusije. Sovjetska Rusija je silno ojačila obmejne čete, ker beže kmetje, ki so bili razlašeni, v inozemstvo. Vrše se po vsej Rusiji boji med rdečo vojsko in kmeti. Izseljevanja pa sovjeti ne dovolijo.

Trocki bi se rad nekaj tednov zdravil v Španiji. Španska vlada pa mu je dala sporočiti, da ne dovoli njegovega bivanja na Španskem.

Komisar Litvinov, namestnik komisarja za zunanje stvari, je odšel na dvomesečni dopust v inozemstvo. V Moskvi krožijo vesti, da se ne vrne več na svoje mesto.

Viljem H. Taft, bivši predsednik Zedinjenih držav od 1909 do 1913, je dne 9. t. m. umrl. Taft je bil republikanec. Rojen 15. sept. 1857. Pozneje je bil vseučilišni profesor; leta 1921 je pa bil imenovan kot pravnik za pravdnika najvišjega sodišča.

Zadnji bivši ruski car Nikolaj naj postane svetnik. Zborovanje pravoslavni v Letkovcu je sklenilo resolucijo, v kateri zahteva, da se proglasi zadnji ruski car Nikolaj kot najplemenitejši vladar in zaščitnik pravoslavja in slovanstva — za svetnika.

ALI NABIRATE ČLANE ZA CANKARJEVO DRUŽBO?

Vsak čitatelj »Delavske Politike« naj bo član »Cankarjeve družbe«, ki je naš ponos. S tem pokaže tudi svojo zavednost.

LETOS BODO ŠE LEPŠE KNJIGE!

V dežju, vetru in snegu

NIVEA-CREME

Veter in slabo vreme, mrzloti in vlažnost odvezemajo vašo kožo trajno za kožo važne hranilne sestavine in pospešujejo s tem prerano nagubanost obraza. Vaša koža pa potrebuje svežega zraka. Tu vas varuje NIVEA-CREME pred neugodnimi vremenskimi vplivi. Samo NIVEA-CREME vsebuje EUCERIT. Ta obvaruje nežno kožno stanje osušena in prepreči nastajanje gub in rug. — Doze po 3, 5, 10 in 22 Din. — Tube po 9 in 14 Din.

NIVEA-CREME pronikne v kožo in ne ostavlja nikakega bleska.

Trgovina v Jugoslaviji:

P. BEIERSDORF & CO., d. z. o. z., MARIBOR, Meljska cesta 56

Železniška uradnica — voditeljica roparjev. Pred nekaj dnevi se je izvršil atentat na brzovlak na progi Bukarešta—Ploesti, ki ni uspel. Pri preiskavi na dotičnem mestu so našli kos ženske obleke. Ugotovili so pa, da je last železniške uradnice v Ploesti. Uradnica je bila aretirana. Oblasti dolže komuniste atentatov.

Borba za alkohol. V New Yorku je imel nacionalni republikanski klub zborovanje, ki je trajalo vso noč. Na zborovanju so imeli ljute debate za prohibicijo in proti njej. Pri glasovanju so dobili pristaši prohibicije samo 345 glasov, pristaši pa, ki zahtevajo, da se prohibicija ukine, 461 glasov. Poslanci so se pridružili in apelirali, da republikanci svojemu pristašu predsedniku Hooverju ne smejo padati v hrbet, toda ni nič zagleglo, zlasti tudi, ker bi to nesoglasje lahko povzročilo razcep v stranki. Demokrati se tega razkola vesele, ker se bo razširil na vso državo.

Ljudožrci na Sumatri. V »Koralle« dokazuje dr. F. Pölten, da divjaki ne uživajo človeškega mesa zaradi slasti ali iz potrebe po mesni hrani. Mogoče, da je bilo to prvotno. Toda danes so ljudožrci Bataki na otoku Sumatri, ki so kulturno jako razviti. Ne jedo ljudi ti divjaki iz krvoločnosti, ampak jim to veleva njih verski in pravni čut. Ljudožrstvo je pri tem narodu npravstveno, čeprav mi tega ne umemo. Tako obsodijo tatu in prešestnika, da se mora dati pojesti. Če sodnik Radjah prizna krivdo, mu pošlje soli. Privežejo ga nato k okrašenemu kolu, umore s sulico in jedo surovo meso. Prešestnica mora temu činu prisostvovati. Iz istih razlogov so ljudožrci tudi Azteki v Mehiki.

Katastrofe po vsem svetu.

Poplava v južni Franciji je povzročila veliko milijonov materialne škode in zahtevala 200 človeških življenj. Cele pokrajine so uničene in več mest porušeni. Francoska vlada je zato določila poseben »dan narodne žalosti«, za zbiranje prispevkov za poplavljenе kraje. Tudi jugoslovanski »Rdeči križ« organizira pomožno akcijo. Zadnja velika poplava v teh krajih je bila l. 1875.

V kinu zgoreli 104 otroci. V korejskem mestu Fusan, se je v nekem kinu vršila slavnostna predstava prilikom 25 letnega jubileja japonske zmage pri Mukdenu. Pri tej priliki je eksplodirala neka posoda z nafto, pripravljena za razsvetljavo, in je v hipu bil cel kino v plamenu. 104 otroci so zgoreli, več jih je zadobilo težke opekline.

Železniška katastrofa. Vlak, ki vozi iz visoke braziljske planote proti Rio de Janeiru, je na nekem ovinku skočil s tira in padel v 200 metrov globok prepad. 30 oseb je bilo ubitih, 15 težko ranjenih. Baje so odpovedale zavore.

Nesreča v rudniku. V rudniku Crown Mine pri Johannesburgu v Južni Afriki, se je utrgala spuščalna kletka, napolnjena z ljudmi in padla v 500 metrov globoki jašek. 1 Evropejec in 28 domačinov je ubitih, 2 Evropejca in 6 domačinov pa težko poškodovanih.

Zbirajte za tiskovni sklad!

Delavski oder „Svobode“ v Ljubljani.

P. Raynal: Grob neznanega vojaka. (Predstava v soboto, 22. marca, v Delavski zbornici v Ljubljani.)

Svetovna vojna je v literaturi zapustila močne sledove. Zlasti v nemški in francoski. Barbusse je ustvaril ogromno obtožujoče delo »Ogenj«, in Delavski oder je zdaj posegel po dramati Francoza P. Raynala: Grob neznanega vojaka. Po vseh državah slave Grobove neznanji vojakov, ki so padli v svetovni vojni. P. Raynal nam podaja v svoji založni trpljenje dveh mladih ljubečih se ljudi, ki ju je vojna ločila in s smrtjo vojaka uničila obema življenja.

Drama je po svojem dialogu kakor dejanju tako nežna in globoka, da ni enake v vsej vojni dramski literaturi. Vse dejanje se zgodi v štirih urah. Vsa vojna grozota je zapopadena v njih, ves čas visi nad nami in nekaj strašnega je v tem, ker vsi vemo z vojakom in dekletom vred, da gre vojak v gotovo smrt. Te štiri ure — to so poslednji trenutki vojaka, mladega človeka, ljubečega mlado dekle, od vojne na smrt obsojenega.

Vse pa je zavito v tiho, trpečo ljubezen dveh mladih ljudi. Drama se odigrava brez posebnih zunanjih efektov. Zato se mora poslušalec popolnoma, z vso svojo notranjostjo predati mislim in čustvovanju tega dela, ker ga sicer ne bo niti razumel niti ga ne bo mogel sprejeti vase. Dejanja bodo vezana z godbo, ki bo nalahno ilustrirala zvušni nastrojstvo vojne.

Vsakdo, ki je bil na fronti, prav tako vse matere, ki so izgubile svoje sinove, žene, ki so jim padli možje, otroci, ki so izgubili očete, — vsi vi, ki ste doživeli vojno na fronti ali v zaledju — morate posetiti to predstavo Delavskega odra, ki je posvečena spominu na svetovno vojno. Vstopnice so v predprodaji pri Strokovni komisiji. Preskrbite si jih pravočasno, ker igra se ne bo ponovila. Prva in edina predstava se vrši v soboto, 22. marca, ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice. Dvorana mora biti natlačeno polna, ker bo to nov dogodek v razvoju našega kulturnega gibanja. Dramo režira Bratko Kreft. Cene so znižane, da lahko poseti predstavo vsakdo.

Ljubljana.

Skrivnostni umor pod ljubljanskim Rožnikom še ni pojasnjen. Morilca še niso našli. Po uradnem poročilu se je neznanec, ki je bil na tako misteriozno način umorjen, imenoval Milan Zastavniković, doma iz Garešine ali iz Garešnice na Hrvaškem in pristojen v Zagreb. Bil je aktiven komunist, ki je zbežal iz Zagreba in se je zadnji čas skrival v Ljubljani. Imel je dokumente na krivo ime Iva Štefanović. V zadnjem času se je oddaljil od komunistov. Ker so se komunisti baje bali, da ne bi kaj izdal, so ga baje umorili. Tako smo čitali v časopisih in lahko verjamemo ali pa ne. Ravno tako pa lahko verjamemo ali pa ne verjamemo različnim pripovedkam in čenčam, ki se širijo po Ljubljani. Dejstvo je, da je nekdo pod imenom Mila Zastavniković že od novembra lanskega leta hodil v ljubljanske javne knjižnice si izposajal knjige. Mislimo, da je sedaj najnujnejše, da se najde morilec. Dovolj smo imeli v zadnjih letih v naših krajih skrivnostnih umorov, ki so ostali nepojasnjeni, na primer Fakin v Trbovljah, Pipan in Perić v Ljubljani. — Ugled naših krajev trpi, če ostanejo taki umori nepojasnjeni. Nočemo, da bi naši kraji postali torišče, kjer bi različni individui dvomljive moralne vrednosti brez kazni razračunavali z revolverjem svoje »pricipijelne«, ljubezenske ali poslovne spore. Potrebno je, da se morilec razkrinka, pa naj bo že »komunist« ali kdo drugi. Dolžnost prebivalstva je, da pomaga pri tem preiskovalnemu sodišču. Dobro bi bilo, ako bi policija objavila vse fotografije, ki jih je posnela o umorjencu. Ne bi

Kdaj časopis izide?

Časopis izhaja v kraju, kjer se odpravljamed ljudi, ne v kraju, kjer se tiska. — Urednik mora stanovati v kraju, kjer se časopis izdaja.

Stol sedmorice, odd. B v Zagrebu je objavil sodbo načelne važnosti o vprašanju: kdaj je smatrat, da je kak časopis izšel, oz. kateri kraj je smatrat kot kraj, kjer časopis izhaja.

Oprostila razsodba: ki jo je izrekel Stol sedmorice v tiskovnem procesu proti J. F., katerega je obtožil državni tožilec radi pregreška proti določilom tiskovnega zakona, se opira na sledeče razloge:

Obtoženec J. F. je izdajatelj in urednik dveh mesečnikov, ki sta se tiskala v L. To je obtoženec prijavil pristojnemu oblastvu, biva pa v Kočevju, kjer je tudi uprava listov, kateri kraj je na listih označen za kraj izhajanja in odkoder se lista razpošiljata.

Obtožen, da kot izdajatelj in odgovorni urednik stanuje v K., dasi lista izhajata v L., torej ne v kraju, kjer se tiskovne stvari izdajajo, in da je s tem zakrivil pregrešek po čl. 9. 4. odst. 13. 3. odst. in 70. št. 1 zak. o tisku, je bil obtoženec s spodbijano razsodbo po § 259/3 kpr. oproščen od obtožbe.

Zoper to oprostilo razsodbo je državni tožilec prijavil ničnost. Podano ničnost izvaja ničnostna pritožba s tem, da po zakonu o tisku list tamkaj izhaja, oz. se tamkaj izdaja, kjer se tiska. Kajti čl. 7 da določa, da mora tiskar poslati po par izvodov državnemu pravdnikstvu, kjer pa tega ni, krajevemu državnemu policijskemu oblastvu, preden začne z razširjanjem novic; pristojnost oblasti da je torej podana po kraju, kjer se nahaja tiskarna. Tiskar da sme pričeti z razširjanjem, ker v zakonu ni nikjer utesnjena ta njegova pravica. Isto krajevno oblastvo da je po čl. 21 pristojno tudi za odredbo zabrane. Torej da je povsem logično, da je tiskovina tam izšla, kjer je tiskana.

Temu razlogovanju ni pritrđiti. Po členu 70/1 zak. o tisku zakrivi pregrešek, kdor prekrši katero izmed dolžnosti, ki so mu naložene v čl. 4 do 14 zak. o tisku. Zakon deli prizadete osebe na izdajatelje, tiskarja, urednike in razširjevalce in ustanavlja za vsakega izmed njih po njegovem svojstvu posebne dolžnosti.

Uredniku nalaga 4. odst. čl. 9 zak. o tisku dolžnost, da mora stanovati v kraju, kjer govine ali pečlodične tiskovine izhajajo (izlaze). Rešiti je torej vprašanje, kje tiskani spisi izhajajo. Zastopa se mnenje, da nahajati znači nastati: tiskani spisi pa da nastanejo v trenutku, ko so natiskani, torej tudi tam, kjer so tiskani, tamkaj

bilo prav, če bi preiskava ostala brezuspešna, zato pa bi se tvorile okoli tega skrivnostnega zločina razne legende. Tega nečemo!

Ljubljanski knezoškof dr. Anton B. Jeglič je obolel. Hrvaški listi poročajo, da je škofa doletela delna kap.

Podružnica turističnega društva »Prijatelj prirode« sklicuje svoj 1. redni letni občni zbor, ki se vrši dne 19. marca 1930 ob 9. uri dopoldne v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani. V slučaju, da ob določeni uri ne bo zadostno število članov navzočih, se vrši občni zbor 1 uro kasneje neglede na število prisotnih.

Maribor.

Spremembe v učiteljskem društvu. V mariborskem društvu osnovnošolskih učiteljev, ki je zelo močno, ker mu pripada tudi bližnja okolica, je bil že par let predsednik, učitelj Anton Skala. Že dolgo časa pa je bila v društvu proti g. Skali prav ostra opozicija, ki pa ob volitvah novega odbora ni prišla do veljave, ker se nihče ni boril za čast predsednika. Letos pa je nezadovoljstvo članstva proti predsedniku tako naraslo, da se je vršilo nedavno že tako razburljivo zborovanje, kot ga že ni bilo par let. Kmalu nato se je vršil izredni občni zbor društva, pri katerem je opozicija večletnega predsednika Antona Skalo vrgla in izvolila za novega predsednika učitelja g. Lukmana. Učiteljsvo pa je g. Skali razen delovanja v učiteljskem društvu zamerilo pred vsem to, da se je dal kot tajnik »Narodne odbrane« oprostiti šolskega pouka, medtem ko morajo drugi učitelji poleg svoje službene dolžnosti brezplačno že leta in leta vršiti nešteto kulturnih in socialnih funkcij izven šole.

Šest železniških delavcev aretiranih. V sredo, dne 12. marca, je mariborska obmeina policija izvršila nenadno aretacijo železniških delavcev: Čanžeka Andreja, Rebernika, Veingerla, Lekša, Zupana in Pšeničnika. Imenovani so zaposleni v delavnici drž. železnice kot profesijo-

da pridejo na svetlo; prej; da jih ni bilo, prej da so bili le rokopiši; kraj, kjer se je tiskovni spis tiskal, da je radi tega kraj, kjer tiskovni spisi izhajajo. — Temu naziranjju pa se ni pridružit. Protivi se besednemu pomenu izraza »izhajati«, in dejanskim razmeram obratovanja. Če se rokopis natisne, je pač iz njega nastal tiskovni spis, ali na svetlo pride šele, ko gre med ljudi. Dokler je tiskovni spis v tiskarni, ni še izšel. Nego niti tedaj še ni izšel, če ga tiskarna taknega, kakršnen je, odpravi na kraj, kjer je uprava lista. A niti tu tiskovni spis še ne bi izšel, ako ga uprava pri sebi zadrži. Izšel je marveč šele, ko se poedini izvodi ali posamez all v skupinah odpravijo, da pridejo med ljudi, naročnike, kupovalce, prodajalce. Tako se je tiskovina na prvem kraju samo tiskala, na drugem pa je izšla. Ker se predmetna mesečnika v L. tiskata, a niti ni dokazano niti ugotovljeno, da se v L. spravljata med ljudi, marveč se slednje godi šele v Kočevju, obtoženec kot urednik nima po zakonu dolžnosti, da stanuje v Ljubljani, marveč ustreza naloženi dolžnosti po čl. 9/4 zak. o tisku s tem, da stanuje v K., kjer lista izhajata. Izdajatelju pa nalaga 3. odst. čl. 13 zak. o tisku, da mora biti označena posebna oseba, ki je njegov predstavnik, ako je izdajatelj pravna oseba, politična stranka ali udružitve več oseb. Le za tega predstavnika ima zakon določilo, da mora stanovati na kraju, kjer se izdajajo tiskovne stvari. Izdajati je isto, kar »izhajati«, le da je prvo transitivno, drugo intranzitivno, le da je s prvim izrazom še bolj jasno poudarjeno, da se izdajajo tiskovni spisi tamkaj, kjer se oddajajo med ljudi. Nego to razmišljanje tu nadalje nima niti pomena, ko je po čl. 13/3 stanovati na kraju izdajanja naloženo samo omenjenim predstavnikom izdajateljev. Izdajatelj, ki so fizične osebe, te dolžnosti nimajo, zato in tako je nima niti obtoženec. Kot izdajatelj obtoženec torej tudi ni kršil predpisov čl. 13 in tudi v tej smeri ni podlage za njegovo obsojbo.

Ko pa je v čl. 7 zakoni o tisku tiskarju naložil dolžnost, da odda tzv. dolžnostne izvode, preden začne z razširjanjem, je ukrepano, o posebnih dolžnostih razširjevalcev ni treba govoriti, očitvidno vse, kar je zakonodajalec smatral za potrebno, da se zagotovi uspešno državno nadzorstvo nad tiskom. Več dolžnosti nego je v zakonu samem odredjeno, se niti po analogiji, ki je v kazenskem pravu izključena, ne da ustanoviti.

nisti in pomožni delavci. Aretacijo imenovanih je policija izvršila kar med delom v delavnici, kar je vzburilo med tukajšnjimi železničarji veliko pozornost.

Letni občni zbor podružn. Udruženja vojnih invalidov se bo vršil dne 16. marca 1930 ob 9. uri dopoldne v dvorani »Zadružne gospodarske banke«. Pravico udeležiti se občnega zbora imajo samo redni člani, ki so poravnali članarino in so zaščiteni po invalidskem zakonu. Prispevki se lahko plačajo v društveni pisarni na Rotovškem trgu ob sredah, sobotah in nedeljah od 9. do 11. ure dopoldne.

Mestno kopališče ostane radi snaženja parnega kotla od 24. t. m. dalje za nekaj dni zaprto.

Detoljub.

V soboto, 15. marca 1930, ob pol 20. uri se vrši 4. roditeljski večer o Spolni vzgoji (puberteta). Prof. dr. Žgeč bo vodil ta razgovor.

V nedeljo, 23. marca 1930, izlet v Hrastnik in na Mrzilico. Odhod z vlakom ob 5.20. Seboj prinesiti razen jedilne posode: kruh, 10 kom. sladkorja, 3 krompirje. Toplo obleko.

Celje.

Javna borza dela. Tedensko poročilo od 2. do 8. marca 1930: Dela je iskalo a) iz prejšnjega tedna preostalo: 487 moških, 227 žensk, vseh 714; b) tega tedna novo prijavljenih: 28 moških, 11 žensk, vseh 39; skupaj 515 moških, 238 žensk, vseh 753. Pomujeno delo je bilo: 34 moškimi, 23 ženskami, vseh 57. Izvršenih posredovanj: 21 moških, 7 žensk, vseh 28. Koncem tedna ostalo v evidenci: 479 moških, 227 žensk, vseh 706. — Od 1. januarja do 8. marca 1930 je iskalo dela: 756 moških, 330 žensk, vseh 1086; izvršenih posredovanj pa je bilo: 181 moških, 82 žensk, vseh 263. — **Pomujeno delo, moškimi:** 1 konjarju, 1 ekonomu, 1 bišnemu hlapcu, 3 gozdnim delavcem, 17 konjskim hlapcem, 9 hlapcem za govejo živino, 4 majarjem-kravarjem, 1 vrtnarju, 1 majarju-zrebarju, 1 pečarju, 1 opekarskem mojstru, 1 kleparju, 1 kovaču, 1 stavb. ključavničarju, 2 kotlarjema, 2 gateristoma, 2 lesostrugarjema, 1 cirkularistu, 3 tkalcem, 3 krojačem, 1 krojaču-kablonerju, 1 mesarju, 1 mlinarju, 1 peku, 1 raznašalcu kruha, 1 strojniku, 19 vajencem. — **Ženskami:** 2 kmečkima varuškama, 50 kmečkim deklam, 3 kmečkim gospodinjam, 10 tkalkam, 1 šivilji perila, 1 likarici, 1 plač. natakarici, 1 postrežnici, 1 kuharicam, 12 služkinjam, 3 sobaricam, 1 varuški-služkinji, 1 vajenki.

Kako nastane „Delavska Politika“?

Meteor en pages.

(Izgovori: meter an paž.)

To je tisti činitelj v tiskarni, ki ste ga zadnjič videli stati pred izgotovljeno stranjo »Delavske Politike«.

Skozi njegove roke gre dnevno najmanj en časopis. Tu ni samo »Delavska Politika«. V Ljudski tiskarni se tiska v celem 13 raznih časopisov, ki izhajajo prav različno, tedensko, mesečno itd.

10 let že opravlja to delo in vulgo »Faci« mu je ime. So dnevi, ko pridejo kar trije listi skupaj. Vse to mora zlomiti v strani, postaviti naslove in dati listu ono okusno obliko, ki jo razvajan čitatelj danes zahteva. On je tudi tista tarča, ki pride večkrat v »glasne« pogovore z urednikom, upravo in strojnimi stavci.

Pred seboj ima veliko »ladjo«. To je tiskarniški lopar, ki je večji od ene strani »Delavske Politike«.

Na sliki ob strani ste videli v stolpcih stavek, ki je bil na stavnih strojih postavljen in njemu izroččen. V hitrici obavi korekture, ki jih je malo poprej na odtisu označil korektor. Nato pa začne z delom. Nad članke postavi na roko iz večjih črk masne in kričeče naslove, ki jih je prej spisal »šlus-urednik«. Pod te naslove zloži z večšo roko strojne vrste in tako vam izobličijo stran za stranjo.

V kratkem času so vse strani gotove in pomožni delavec jih znesi na tiskarniških loparjih v strojno dvorano, kjer jih prevzame strojnik v nadaljni postopek.

Vsako delo se v tiskarnah v bodoče lahko modernizira in nadomesti s stroji. Skoro gotovo bo v bodočem desetletju tudi merkantilni stavec dobil učinkovitega konkurenta v novem stroju kake epohalne nemške ali ameriške iznajdbe. — Stroja pa, ki bi meterja nadomestoval, še menda dolgo ne bodo iznašli. To delo bodo še dolgo opravljale človeške roke, saj je za ta posel potrebna izredna spretnost in toliko različnih kretenj, da si je pač težko zamisliti tak stroj.

Zato upamo, da nam bo »Faci« še dolgo lomil »Delavsko Politiko«, sedaj kot dvotednik, čimprej pa kot dnevnik.

Od meterja smo sedaj prišli v strojno dvorano.

To je največji prostor tiskarne. Tukaj teče neprestano 8 velikih in ma-

lih tiskarskih strojev. Na prvi sliki vidite ameriški stroj »Miehle« (izgovori Majl), od katerih se nahajata v Dravski banovini le dva. Na tem stroju se tiska »Delavska

Politika«. Tiskala se je tudi takrat, ko smo stroj slikali. Lomljene strani, ki so bile pred nekaj časom še v meterjevih rokah, se na veliki in gladki železni plošči

renjsko in v druge oddaljene kraje. Ko je ta priprava gotova, se »Delavska Politika« prične tiskati.

Tam zadaj, kjer stoji strojnik na stroju, je naložen papir za »Delavsko Politiko«. Nad tem papirjem se nahaja vlagalni aparat, ki grabi polo za polo in jo polaga na cilindri v sredi stroja. Tu pridejo železne ročice, ki polo prevzamejo in že se zavrti prazen papir s cilindrom vred enkrat naokoli.

Med tem pa teče stavek »Delavske Politike« pod cilindrom neprestano semtertja. Ko se je zavrtel cilindri s praznim papirjem, se je med tem že srečal s črno barvo pomazanim stavkom »Del. Politike« in ves stavek se je odtisnil na papir.

»Delavska Politika« je tiskana!

Tu vam pridejo koj nato druge ročice, ki to tiskano polo pograbi in jo zanesejo na konec stroja, kjer stoji in pazi na ves proces ženska moč. To je sedaj šele en izvod. Stroj pa tiska na uro nad 1800 časopisov, da zamore redno dotiskati vse naklade časopisov.

In tako vam ob velikem hrumu leze »Delavska Politika« izvod iz izvodom iz stroja. Odtod jo znosijo ženske k zgibalnemu stroju, ki jo zloži tako, kakor jo vidite pred seboj.

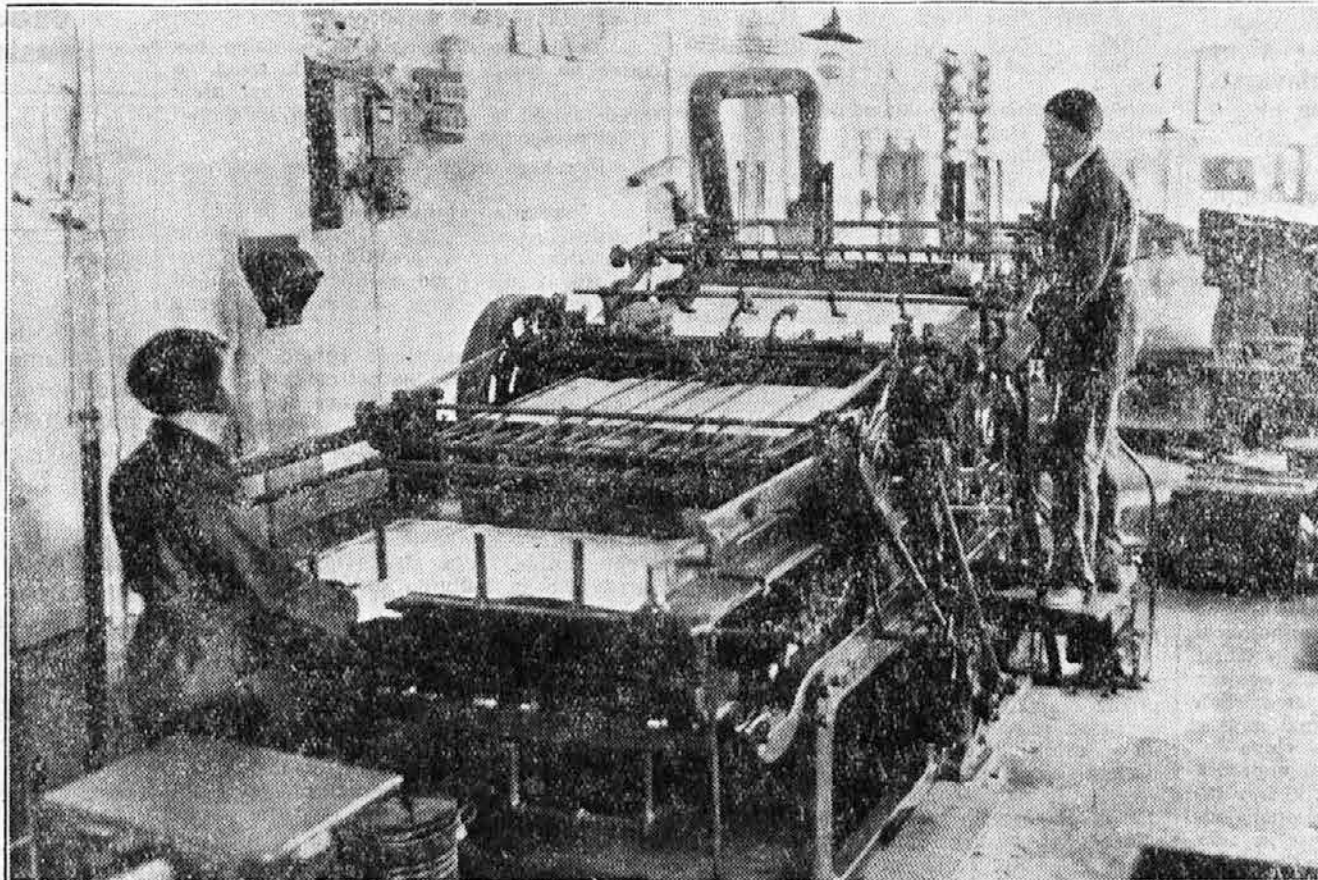
Razpošiljanje.

Od zgibalnega stroja pride »Delavska Politika« v ekspedit. Tu že čakajo pridne ženske roke s spisanimi naslovi na list. Pred vrati stoje raznašalke, ki raznašajo »Delavsko Politiko« na dom. Te pridejo prve na vrsto, saj so tudi najbolj nestrpnne. Jeze se na urednike in na tiskarno, če je enkrat zamuda. »Po temi pa ne bomo raznašale.« »Pa se pojdite ve z naročniki kregati!« — Take in podobne očitke morajo poslušati urednice od ekspedita.

Ko so raznašalke odpravljene, pride na vrsto pošta. Na sliki vidite razpošiljalke in okoli njih kupe »Delavske Politike«, ki je povita v zavitke in pripravljena za pošto.

Zadnji naslovi so nalepljeni, zavitki povezani in že hiti mlad mož z modrim vozom na kolodvorsko pošto, kjer se »Delavska Politika« odda. Nekaj ur nato jo je vlak odnesel v najoddaljenejše kraje Dravske banovine. Že jo tlačijo pismonoše v svoje poštno torbe, da jo raznesejo med naše čitatele.

Tako pride »Delavska Politika« med ljudi.

„Delavska Politika“ se tiska na velikem ameriškem stroju.

Politika«. Tiskala se je tudi takrat, ko smo stroj slikali.

Lomljene strani, ki so bile pred nekaj časom še v meterjevih rokah, se na veliki in gladki železni plošči

Med tem pa dela strojnik na cilindru. Tam, kjer si je napravil prvi odtis, da vidi, ali je tisk jasen ali ga je treba še tu in tam ojačiti ali pa malo slabiti, prične s pripravnim

In tako vam ob velikem hrumu leze »Delavska Politika« izvod iz izvodom iz stroja. Odtod jo znosijo ženske k zgibalnemu stroju, ki jo zloži tako, kakor jo vidite pred seboj.

„Delavska Politika“ se razpošilja na pošto.

močno zapro v železen okvir. Potem pristopijo krepke roke pomožnih delavcev, ki potisnejo to zaprto formo v fundament stroja.

Tam v stroju prične nato strojnik svoje tiskarsko delo. Komaj je prišel težek stavek v stroj, že se stroj prvič zavrti in na cilindru vi-

delom. Na nekateri vrsti je treba še kaj prilepiti, ponekod zopet kaj izrezati itd.

Vse to se izvrši v precej kratkem času. Pri časopisu je vedno vse nujno. Saj ga je treba spraviti hitro na vlak, da pride pravočasno med čitatele v Celje, v Ljubljano, na Go-

se »Delavska Politika« odda. Nekaj ur nato jo je vlak odnesel v najoddaljenejše kraje Dravske banovine. Že jo tlačijo pismonoše v svoje poštno torbe, da jo raznesejo med naše čitatele.

Tako pride »Delavska Politika« med ljudi.

Črna.

Težka nesreča v Žerjavu. Dne 27. februarja se je težko ponesrečil v topilnici delavec A. Maurič, ki je bil zaposlen pri odvažanju domače žindre izpred visoke peči. Dobil je težke opekline na obrazu in rokah, nakar je bil odpredan v rudniško bolnico. Deset dni je ležal v bolnici v strašnih mukah ter je dne 8. marca okrog 11. ure dopoldne umrl. —

Vzrok nesreče je iskati v tem, ker ni poskrbljeno v zadostni meri za to, da bi bili prostori, kamor se odvažajo žindre, suhi in posuti. Na drugi strani pa se opaža premajhno število takozvanih »piskrov«, v katerih se odvažajo žindre, ker se ne utegnejo skladiti. Tako se je tudi omenjenega dne, ko sta odvaževalca prevrnila »piskre«, nahajala v bližini luža, okoli edeninpol litra vode, ter je žindra padla v lužo, vsled česar

je nastala eksplozija, pri kateri je A. Maurič dobil težke opekline, dočim je ostal njegov tovariš k sreči nepoškodovan.

Pripominjamo, da so bili pri odvažanju žindre prejšnja leta zaposleni trije delavci, izmed katerih je eden imel opravka samo s tem, da je prevračal »piskre«. Sedaj pa morata to delo opravljati odvaževalca, ter je le sročnemu slučaju pripisati, da ni več nesreč. Razmere, katere

vladajo v obratu v topilnici, so take, da bomo o njih večkrat spregovorili. Delavcem pa kličemo: Stopite v svojo strokovno organizacijo, Zvezo rudarjev Jugoslavije, ker le potom te si boste ustvarili boljše higienske, kakor tudi življenske razmere. —

Opazovalec.

Širite naš list!

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“

NAROČA SE
MARIBOR
POŠTNI PREDAL 22

Kranj.

Ustanovitev nove borze dela v Kranju. Ljubljanska borza dela je osnovala v Kranju podružnico »Javne borze dela«. Podružnica posluje v bivši Mayerjevi pivovarni. V nje področje spadata okrajni glavarstvi Kranj in Radovljica oziroma ekspoziture Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Kranju, Tržiču in na Jesenicah. Delavci in delodajalci iz navedenega področja naj se v bodoče v zadevah posredovanja dela obračajo le na podružnico v Kranju.

Jesenice.

Začasno vodstvo podružnice »Svobode« sklicuje v nedeljo, dne 30. marca, ob 9. uri dopoldne v prostorih Delavskega doma na Savi izredni občni zbor. Člane se opozarja, da poravnajo članarino.

Kulturni pregled.

»Naš gospod župnik« na mariborskem odru. (Repriza 12. marca). Komad si je izbral Josip Daneš za proslavo 25 letnice svojega umetniškega udejstvovanja na gledaliških deskah. Izbral si ga je, ker je upal najti v župniku Pellegrinu svojo vlogo — vlogo dobrodušnega, preprostega in sredi »moderne« družbe malce komičnega človeka, ki je v talarju bori za dobroto — proti vsaj oficijelnosti družbe in cerkve. Komad zase ne reže globoko in je polovičarsko delo, napisano za smeh; z njegovo vsebino ne bodo zadovoljni odločni svobodomislec ne tercijalke. Prvim ne bo všeč res precej prisiljeni konec, drugim pa ne okolje, ki se v njem župnik vrtil.

Igralci so se vsi močno potrudili. Daneš (Pellegrin) je bil docela v stilu z dobroto prepojenega župnika; njegovi mirni komiki je nemožeče odoleti. V njej je Daneš velik, čeprav ne zna ustvariti mnogo tipov. Uprav presenetila nas je Starčeva (gospa Consinetova), ki obeta postati v nekaterih vlogah prav dobra igralka umetnica; v kljub prav malemu karikiranju je bila njena igra naravna (zlasti je dobro rešila zapeljevanje v 2. in razbrzdani ples v 3. dejanju). P. Kovič je naš najboljši karakterni igralec; v poslednjem času se je otrese vsakega pretiravanja; njegov gospod Consinet ni mogel biti naravnejši in boljši. Rasberger (monsieur Sibue) je bil tudi prav dober. Zakrajškova (gospa Badinois) ima v zalogi celo galerijo tipov in se nikdar ne ponavlja; to pot je podala svetohlinsko opraviljivo tako, kot bi jo naravnost iz pobožnega inštituta posadili na oder. Kraljeva se je tudi v Genviere pokazala kot umetnica širokih sposobnosti. Skrbnišek (grof Sableski) je imel sicer podrejeno vlogo, a se je izkazal kot kavalir. Druge vloge so manjše in so bile rešene zadovoljivo. Komad je režiral J. Kovič. — Talpa.

»Socialna misao.« Marčna (3.) številka prinaša na uvodnem mestu članek dr. B. Adžije »Smisao socialne politike«; pisec najprej definira socialno politiko; v katere področje spada vse, kar skuša odstraniti ali vsaj ublažiti napake, ki se javljajo v današnjem družabnem redu v škodo delavskega razreda, nato pa govori splošno o socialni zakonodaji. Taki članki so v dobi, ko se bore gospodarski krogi za poslabšanje socialne zakonodaje, nujno potrebni. — Docent dunajske univerze dr. Görner razmotri o »Problemih svetjske privrede«. — Alojzija Štebi prikazuje v članku »Jedna paralela« razliko med meščanskim in delavskim ženskim pokretom in prihaja do zaključka, da se oba pokreta v mnogočem stikata, da imata skoro iste cilje. S pisateljico ne moremo povsem soglašati, ker preveč dobro poznamo naziranja »boljših« dam, ki se bore za svobodo in enakopravnost (vsaj pri nas!) le — z besedami. — Anton Kristan podaja v članku »Radnici i zadruga« zgodovino socijalističnega zadrugnega gibanja od l. 1848. — Henč nam je znan kot pisec malih glosk v važnim socialnim vprašanjem; to pot je priobčil članek »Demon-alkohol«. — Hoffmann nam prikazuje v članku »Madžarska emigracija i francuska orientacija« važno delo madžarskih emigrantov, ki se v tujini bore proti domači fevdalni reakciji. — Že zadnjič smo omenili, da piše najboljši članke M. Kus Nikolajev; odkljujejo se po borbenosti in ravni liniji. To pot je prevedel iz Sinclairove knjige »Mammonart« prikaz znamenitega francoskega pisatelja in borca za resnico Emila Zolaja. Razen tega pa v eseju »Ece proletar« oriše nemško proletarsko umetnico Käthe Kollwitz; pisec se v uvodu popolnoma pravilno postavlja na ekonomsko interpretacijo umetnosti. Članek krase štiri reprodukcije Kollwitzovih slik. — Kot književna priloga je priobčena iz Galsworthyjevega romana skica »Dama«, ki nam kaže pravi obraz in »dušo« buržuazne dame. Prevedel je ta odlomek M. Kus Nikolajev. — Talpa.

Rešujemo svoj narod!

Med nami nepretrgoma pustoši kužna bolezen, jetika.

Vsled jetike ugasne v naši ožji domovini sleherni leto čez 2800 življenj; med temi je največ žrtev pokošenih v cvetju mladosti in dozorevajoče moštosti, v dobi, ki je polna neizrabljenih talentov, močnega hotenja, lepih nad.

Okoli 50.000 naših rojakov je trajno po jetiki ogroženih. Da, vsakdo izmed nas ima prej ali slej gotovo opraviti s to nevarno kužno nadlogo, saj se mi vsi po njej okužimo.

Številni so činitelji, ki ljudsko zdravje izpodkopavajo in s tem pospešujejo nagel razmah tuberkuloze: slaba stanovanja, pičla, neprimerna prehrana, težko telesno in duševno delo, neredno, nezmerno življenje, alkoholizem, spolna razvnanost, jaki duševni pretresi, vsi ti in še mnogi drugi vzroki in povodi ustvarjajo ugodne pogoje za brzi razvoj jetike. Ko pa se je ta enkrat udomacila v hiši, jo je izredno težko iz nje

pregnati.

Iz roda v rod, od staršev na otroke, od poedinca na bližnje sosesčine se širi in prehaja zlokobna jetična kuga ter — kjer le more — izbira in kosi smrtne žrtve.

Borimo se zoper pogubno tuberkulozo, ki ogroža ves naš narod!

Akcija zoper to najtežjo socialno bolezen bo rodila znatne uspehe le tedaj, če bodo vsi člani ljudske družbe, vsi njeni predstavniki in skupine z vneto sodelovali v tej pomembni borbi.

Pravkar je bila v Ljubljani ustanovljena

Osrednja protituberkulozna liga, da združi in organizira vse v gosto, povsod razpredeno mrežo protituberkuloznih edinic, okoli nje bodo v bližnji bodočnosti vzbujene v življenje krajevne istoimene lige.

Pozivljamo vse naše rojake, da stopijo v vrste teh izredno potrebnih lig, zvez. Predvsem apeliramo na one naše javne korporacije, ki so že po svojem svojstvu dolžne voditi brigo nad ljudskimi skupinami, ki jih zastopajo oziroma predstavljajo: Bolniška podporna društva, pokojninske fonde, zavarovalnice, razna splošna podporna društva, občine in županstva, šole, župne urade, razne strokovne organizacije, prosvetna in kulturna društva, športne in telovadne organizacije. V njihov lastni prid bo, da se prijavijo kot člani (ustanovni, podporni, redni) pri katerikoli protituberkulozni ligi ter da kolikor mogoče vneto v njej, kakor tudi na svojem ožjem področju delujejo v borbi proti pogubni jetični pošasti. Člani se sprejemajo, dokler niso krajevne protituberkulozne lige ustanovljene, pri Osrednji protituberkulozni ligi, Ljubljana, Miklošičeva cesta (Okrožni urad, pritličje, levo).

Naj bi ne bilo nikogar, ki bi se želel izogniti temu pozivu.

Osrednja protituberkulozna liga v Ljubljani: Predsednik: dr. Joža Bohinjec s. r., podpredsednik: Valerijan Učak s. r., tajnika: dr. France Debevec s. r., Uratnik Filip s. r., blagajnik: Vrtovec Vekoslav s. r.; odborniki: dr. Anton Brečelj s. r., dr. Oton Fet-

če si z naročnino v zaostanku, jo poravnaj takoj! Pomisli, da se morajo delavski listi vzdrževati izključno z lastnimi sredstvi. ---

tich s. r., dr. Tone Jamar s. r., dr. Franc Kotnik s. r., ing. Rado Lah s. r., dr. Ivan Matko s. r., dr. Ivo Pless s. r., dr. Ivo Pirc s. r.

Radio.

Kakšna razlika je med radijskima postajama Dunaja in Ljubljane? Dunaj poroča one novice, ki še niso bile objavljene v časopisju, medtem ko Radio-Ljubljana prenaša tiste, ki so jih poslušalci že davno preje čitali v »Slovcu«. Pa še ena razlika je med ljubljansko radijsko postajo ter ostalimi evropskimi oddajnimi postajami, in sicer ta, da samo Ljubljana muči svoje poslušalce dnevno z borznimi poročili. Presneto majhen del naročnikov je, ki bi jih zanimala borza. Poleg tega pa se itak zelo kratek opoldanski program še skrajša s tistimi silno ubijajočimi borznimi številkami. — Prihodnjič nekaj več.

Zahvala. Spodaj podpisani se najlepše zahvaljujem zadrugi »Delavski dom« v Trbovljah za podporo Din 200.—, katero sem prejel v času moje dolgotrajne bolezni. — Cesar Jože, Trbovlje I., Terezija.

Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

EKSPORTNA HIŠA

„LUNA“

lastnik Albin Pristernik
MARIBOR
Aleksandrova c. 19

Za pomladansko sezono kakor tudi za bližajoče se velikonočne praznike imam preskrbljeno veliko zalogo in sicer: **nogavice za otroke**, par od Din 1.— naprej, črne, rujave, drap, sive in bele barve, **moške nogavice** od Din 5.— naprej, **damske nogavice** od Din 7.— naprej flor-nogavice od Din 12.— naprej. — Za dobro blago jamčim! Nadalje nudim **vezenično meter** od Din 75.— naprej, **čipke** meter od Din 1.— naprej, **svilene trake** meter od Din 1.— naprej. Vse vrste **sukanca**. **Volnene pletenine-vezanine, šivanke, gumbe** in druge potreščine za krojače in šivilje, po brezkonkurenčnih cenah. — **Lasna pletilnica in predtiskarija**. — **Srajče, spodnje hiače, kravate, palice, dežniki** v bogati izbiri po **znižanih cenah!** Čevlji iz usnja za otroke in sandale od Din 24.— naprej.

SAMO NA ALEKSANDROVI CESTI 19

TOVARNA GLASBIL IN GRAMOFONOV

Gramofoni	Din do 298— dalje
Mandoline	136—
Violine	95—
Gitare	207—
Trombe	505—
Ročne harmonike	85—

Prodajalna: Trg Svobode
(Nova Scherbaumova zgradba).

Naročajte in širite „Del. Politiko“!

Kot najboljšo masažno in domače zdravilno sredstvo proti

revmatičnim bolečinam

zobo- in glavobolu, prehlajenju, trganju, za negovanje telesa, ust, osvežitev in krepitev mišičevja ter živčevja sploh, se vporablja že pol stoletja priznana

LEVJA

MENTOL-DROŽENKA

(francosko žganje)

Dobiva se v originalnih plombiranih steklenicah v pristni predvojni kakovosti v vseh drogerijah in trgovinah z mešanim blagom, kakor tudi v vseh prodajalnah Konzumnega društva za Slovenijo.

LEVJA
MENTOL-DROŽENKA
LJUBLJANA
MICH. PRAMA
MUDR. F. F. F.